

УДК 37.017.4:378.09

**КУЧЕРЯВИЙ Андрій Олександрович,**  
доктор педагогічних наук, доцент,  
головний науковий співробітник науково-дослідного  
управління проблем розвитку військової освіти та  
науки центру воєнно-стратегічних досліджень,  
Національний університет оборони України імені  
Івана Черняхівського  
*e-mail:* ankuchalex@gmail.com

### **СЛУЖІННЯ ОФІЦЕРА ЯК ЧИННИК ПРОЕКТУВАННЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВІЙСЬКОВОГО ТИПУ**

*Характерною рисою професійної діяльності офіцерів різних відомств є служіння. Водночас, як в установах підготовки офіцерів, так і у працях науковців служіння не розглядається як чинник проектування виховної роботи. Це є наслідком нерозв'язаної проблеми відсутності єдиних концептуальних засад проектування виховної роботи з майбутніми офіцерами всіх служб і відомств взагалі. Більш того, не вивченим є сам феномен служіння офіцера, яке може проявлятися в різних формах.*

*Метою дослідження є вивчення феномену служіння офіцера для його подальшого врахування при проектуванні виховної роботи у вищих навчальних закладах військового типу.*

*Майбутній офіцер має потребу бути невід'ємною частиною своєї нації, брати активну участь у житті суспільства, забезпечувати цілісність держави та роботу його інституцій, присвячувати себе певній справі. Це зумовлює наявність у нього потреб служіння суспільству, державі та особистісній ідеї. Таким чином, феномен служіння повинен розглядатися в трьох відповідних системах. Завдання вищого навчального закладу полягає у задоволенні зазначених потреб шляхом проектування і здійснення виховної роботи. Задоволення потреби майбутнього офіцера служити суспільству може бути реалізовано при відвідуванні ним театрів, музеїв, виставок, залученні курсантів до участі в роботі гуртків самодіяльності, шефської допомоги, зустрічей з ветеранами тощо. Служіння державі вимагає наявність світогляду і способу поведінки курсанта як державного службовця. Ці особистісні характеристики формуються при відвідуванні майбутнім офіцером тематичних вечорів, конференцій, тренінгів й інших заходів. Задоволення індивідуальних потреб розвитку курсанта зумовлює необхідність їх попереднього вивчення. Обов'язковому вивченню підлягають аспекти фізичного, естетичного, духовного, комунікативного розвитку майбутнього офіцера та інші, що є частиною виховної роботи. Відповідні виховні заходи мають різну цільову спрямованість, зміст та строки реалізації. Виховна робота у результаті проектування розбивається на етапи, окремі напрями, передбачає створення програм виховання на рівнях навчального закладу, факультетів, курсів, кафедр тощо.*

*Уперше служіння офіцера розглянуто як чинник проектування виховної роботи у вищих навчальних закладах військового типу. Також уперше служіння офіцера розглянуто в трьох функціонально-професійних системах «„Я” – суспільство», «„Я” – держава» і «„Я” – особистість».*

***Ключові слова:** служіння; вищий навчальний заклад військового типу; виховання; майбутні офіцери; потреба; проектування.*

**Постановка проблеми.** Традиційно одним з основних напрямів багатовекторної діяльності вищих навчальних закладів є виховна робота. Не зважаючи на те, що документи про освіту не містять, наприклад, відомостей про рівень загальної або професійної культури людини, сформованості у неї загальнолюдських або ділових якостей, питання особистісних характеристик спеціаліста дуже часто в більшій мірі турбує його роботодавців, колег і партнерів аніж середній бал додатку до диплому. Особливо гостро чинник людських якостей проявляє себе в професіях, пов'язаних з небезпекою для життя, де на перше місце виходять не оцінки за екзамени, а здатність професіонала проявляти самовладання, брати на себе ініціативу та відповідальність, витримувати тривалі фізичні та психологічні навантаження тощо. У першу чергу мова йде про професії військового, працівника правоохоронних органів, прикордонної служби, служби з надзвичайних ситуацій та інші. Підготовка цих фахівців відбувається в навчальних закладах так званого військового типу, в яких курсанти та слухачі навчаються і несуть службу в типових для таких закладів умовах. Схожість умов підготовки і подальшого проходження служби майбутніх офіцерів різних служб і відомств припускає спільність цільових засад виховної роботи з курсантами та слухачами. Однією з базисних платформ для визначення цілей виховання і його подальшого проектування, на нашу думку, є така характерна риса періоду підготовки та подальшої професійної діяльності офіцерів, як служіння. Водночас виховна робота у навчальних закладах військового типу проектується, як правило, з пріоритетом на виконання відомчих директив і загальнонаціональних програм, збереження існуючих традицій у формуванні особистості льотчика, моряка, пожежного, правоохоронця тощо, проте служіння офіцера як ідея, сутність і зміст його життя в професії не є базовою платформою виховних концепцій та програм. На нашу думку, це є наслідком існуючої проблеми відсутності єдиних концептуальних засад проектування виховної роботи з майбутніми вітчизняними офіцерами всіх служб і відомств взагалі. Наслідком її невирішеності є наповнена штампами хаотична організація процесу виховання особистості офіцера, відсутність його технологізації та методичного забезпечення, що робить неможливим проектування виховної роботи на рівнях окремих підрозділів і призводить до низької надійності процесу виховання з огляду на очікуваний результат. Розв'язання зазначеної проблеми в межах нашого дослідження дозволить визначити певні

засади проектування виховної роботи у ВНЗ військового типу з урахуванням чинника служіння офіцера.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Відомо багато наукових робіт, присвячених різним питанням виховання у вищих навчальних закладах військового типу. У значній кількості досліджень розглядаються аспекти морального (О. І. Сопочкін [1], О. Ф. Щеглов [2] та ін.) і патріотичного (В. Я. Гожиков [3], Є. С. Євстропов [4], В. І. Мірошніченко [5], Г. В. Осіпова [6], В. Є. Уткін [7] та ін.) виховання майбутніх офіцерів. У низці робіт процес виховання у ВНЗ військового типу розглядається в цілому, наприклад, у дисертації С. М. Левченка [8] та монографії О. М. Ставицького [9], де запропоновано підходи у здійсненні особистісно орієнтованого виховання, обґрунтовано, що системна організація професійного виховання офіцерів ґрунтується на формуванні внутрішніх регуляторів поведінки і діяльності людини, що передбачає підвищення мотивації та поліпшення життєвих перспектив на основі адекватного образу професійної діяльності і оцінки власної придатності до неї. Окремі актуальні для теми нашого дослідження питання проектування виховної роботи в навчальному закладі військового типу розглянуті Ю. О. Ленювим [10]. Досліджуючи аспект моделювання виховного простору, в якому вченим визначені такі складові, як освітнє, культурне, військове, інформаційне, соціальне середовище, він акцентує увагу і на відповідних видах діяльності майбутнього офіцера. При цьому серед них не згадується служіння, водночас саме ця діяльність присутня і в культурологічному аспекті професії військового (служіння державі передбачає захист не тільки його території, а й культурного багатства країни), і в соціальному (служіння власному народу як гарантування його захисту і безпеки). Ю. О. Ленюв вказує на те, що військовому середовищу відповідає службово-бойова діяльність, але ми вважаємо, що служіння є більш широкою категорією. Вона знаходить прояв не тільки в реалізації статутних відносин і постійному вдосконаленні професійних умінь офіцера, але і в продовженні національних військових традицій, які визначають моральний вигляд, імідж і ціннісне сприйняття військовослужбовця очима суспільства. Таким чином, на нашу думку, феномен служіння недостатньо врахований у зазначеній роботі. Моделюванню виховної системи військового ВНЗ присвячена і наукова робота О. А. Молоканової [11]. Вона справедливо зазначає, що така система складається з трьох компонентів: ціннісно-сміслового, суб'єктного, життєдіяльності та взаємодій. Вважаємо, що служіння офіцера, яке не було предметом дослідження О. А. Молоканової, присутнє у кожному з цих компонентів, адже служіння можна розглядати як цінність професії, сенс життя, особистісну позицію, спосіб життєдіяльності і формат взаємодії.

Проведений нами аналіз наукових досліджень у галузі виховання майбутніх офіцерів дозволяє зробити висновок про те, що феномен служіння на сьогодні не вивчений як чинник проектування виховної роботи у ВНЗ військового типу, що доводить актуальність нашого дослідження.

**Мета статті.** Метою дослідження є вивчення феномену служіння офіцера для його подальшого врахування при проектуванні виховної роботи у вищих навчальних закладах військового типу. Досягнення цієї мети передбачає розгляд зазначеного феномену у різних аспектах прояву служіння, визначення завдань, які необхідно виконати навчальним закладам, щоб врахувати чинник служіння офіцера у виховній роботі, та переліку рекомендованих виховних заходів.

**Виклад основного матеріалу.** Професії військового типу пов'язані з багатьма труднощами, яких позбавлені професії цивільні, однак, в сучасному світі вони є дуже популярними. Молоді люди їх обирають з різних причин, наприклад, через відносно високі зарплатні, соціальну захищеність тощо. Але, якими б не були соціальні умови, в армію, правоохоронні чи інші структури майбутні офіцери приходять з потребами в самореалізації. І для них ця самореалізація відбувається у формі і в процесі служіння.

На наш погляд, служіння можна розглядати в різних вимірах в залежності від предмета, якому воно присвячене. У першому випадку констатуємо служіння суспільству, тобто, виділяємо функціонально-професійну систему «„Я” – суспільство». Така система породжується різними чинниками. До них, на нашу думку, обов'язково слід віднести

самоідентифікацію курсанта (слухача) як представника нації, релігійної общини, продовжувача культурних традицій та зберігача культурних цінностей свого народу. Зазначені аспекти самоідентифікації свідчать про те, що у молодій людині існують об'єктивні потреби бути невід'ємною частиною своєї нації, брати активну участь у житті суспільства, а відтак – служити йому. Відповідно, це служіння повинно реалізовуватися у навчальній і професійній діяльності, інакше мотивація до їх здійснення не буде достатньо високою. З іншого боку, державні структури військового типу і приймають на службу молодих людей для служіння своєму народу, що відображається, в свою чергу, в текстах присяг майбутніх офіцерів. Тобто, вибір фаху абітурієнтом навчального закладу військового типу не випадковий і зумовлений дійсними перспективами його самореалізації як служителя своєму суспільству. Завдання навчального закладу полягає в тому, щоб можливість такої самореалізації йому надати. Сам процес навчання щодо надання таких можливостей обмежений науковим змістом навчальних дисциплін і регламентованістю змісту навчальних програм. Таким чином, виховна робота у навчальному закладі є основним джерелом зазначеної самореалізації. Крім того, цілеспрямований і впорядкований процес виховання дозволяє не тільки задовільнити потреби молоді людини як служителя своєму народові, а й допомогти йому розвинути відповідні якості та характеристики особистості, які одночасно є і невід'ємною частиною професійного портрету кожного офіцера. Мова йде, наприклад, про патріотизм, повагу до ветеранів, цінності національної культури, здатність проявити турботу до нужденних і таке інше. Таким чином, при проектуванні виховної роботи в її зміст повинні бути внесені відповідні виховні заходи. Наприклад, відвідування молодими людьми театрів, музеїв і виставок, залучення курсантів та слухачів до гуртків самодіяльності, здійснення майбутніми офіцерами шефської роботи, проведення для них тематичних зустрічей зі знаменитостями, ветеранами, випускниками тощо. Зауважимо, що у відношенні кожної якості або властивості особистості повинні бути присутні як заходи, спрямовані на формування свідомості курсанта (слухача), так і способу його поведінки. Тому, по-своєму цінними є, наприклад, екскурсії, в яких майбутній офіцер бере участь як слухач, а, по-своєму, – ті, які проводить він сам, наприклад, для школярів чи однокласників.

Інша площина служіння майбутнього і теперішнього офіцера визначається функціонально-професійною системою «„Я” – держава». Служіння суспільству (народу) та служіння державі близькі за своїм змістом, адже вони не відокремлені один від одного. Однак, ми бачимо і відмінності в цих двох типах служіння. Служіння суспільству означає, насамперед, присвячення себе людям, які близькі суб'єкту служіння, наприклад, з ментальної, культурологічної чи релігійної позицій. А служіння державі, в свою чергу, адресоване інституціям, які забезпечують стабільні благополучні умови життя суб'єкту служіння, його сім'ї та його народу, гарантують громадянину права і свободи, здійснюють соціальний захист людини, його культурних і релігійних цінностей тощо. Відмітимо, що спрямованість служіння може бути різною: захист території – її кордонів і цілісності, правозахисна діяльність, охорона матеріальних цінностей, природних ресурсів та ін., що і визначає специфіку роботи офіцерів різних служб і відомств. Всі вони служать державі, чим і здійснюють свою самореалізацію як законотворці і патріотично налаштовані громадяни. Відповідно забезпечити умови для цієї самореалізації молодих людей має вищий навчальний заклад. Слід підкреслити, що традиційна для багатьох країн система підготовки офіцерів значною мірою передбачає створення таких умов. Наприклад, вони реалізуються у носінні військової форми із символами держави, урочистому прийнятті присяги, участі у піднятті державного прапора, виконанні державного гімну тощо. Водночас служба курсантів і слухачів є лише певною мірою державною, адже носить яскраво виражений навчальний характер, що цілком природно. При цьому, якщо майбутній офіцер сприймає навчання як служіння державі, а виконання кожного навчального завдання як завдання державної значущості, його мотивація до активної навчальної діяльності буде високого рівня, а потреба в служінні державі буде реалізована під час навчальних занять і самостійної роботи. У цьому випадку функції суб'єкта виховної роботи виконують викладачі, які здійснюють організацію вивчення окремих тем, спираючись на ціннісні пріоритети курсантів і слухачів, сприяють

усвідомленню ними потреб в активному навчанні як необхідній умові якісної професійної підготовки. Така виховна діяльність викладачів вищих навчальних закладів військового типу передбачає їхню високу педагогічну кваліфікацію, досягнення якої для фахівців непедагогічних професій відбувається з певними труднощами протягом тривалого часу. Водночас система виховної роботи на рівні навчального закладу і його окремих підрозділів може наблизити майбутнього офіцера до служіння державі незалежно від його участі в навчальному процесі. Знову ж необхідно виділити два напрямки виховної роботи: один зорієнтований на формування свідомості державного службовця, а другий – відповідного досвіду поведінки.

Для того щоб спроектувати перший з вказаних напрямів, визначимо ті сфери компетентності, які характерні кожному державному службовцю взагалі й офіцерові зокрема. Зазначимо, що світогляд державної людини є системним і охоплює різні питання життєдіяльності країни і суспільства як у нинішній час, так і в історичній ретроспективі, і при прогнозуванні їхнього майбутнього. Тому до питань компетенції майбутнього офіцера належать зовнішня і внутрішня політика держави, економіка, право, національна культура і мистецтво, історія держави і власного відомства, питання екології, соціальної політики та ін. При цьому зауважимо, що він не повинен бути глибоким фахівцем з усіх цих питань, але повинен розуміти взаємний вплив різних процесів у країні, а також значення і завдання свого відомства для забезпечення їх успішного функціонування. Таким чином, виховна робота повинна створювати умови для формування системного світогляду курсантів і слухачів, здатних до систематизації, аналізу, узагальнення та прогнозування різних процесів і явищ у державі. Вказаній меті повинні бути підпорядковані заходи, передбачені в результаті проектування виховної роботи. Низка з них буде виконувати ознайомчу функцію, наприклад, відвідування музеїв, виставок, участь у державних святах, зустрічі з народними депутатами тощо. В інших заходах майбутній офіцер зможе проявити свої здібності до державного мислення: тематичні вечори, круглі столи, конкурси, студентські конференції та форуми тощо.

Проектуванням повинні бути передбачені виховні заходи, спрямовані на формування у майбутніх офіцерів досвіду поведінки державного службовця. Реалізувати елементи служіння державі можна в навчальних ситуаціях, коли на рівні тренінгів або ділових ігор курсанти і слухачі виконуватимуть роль офіцерів як представників країни на міжнародних перемовинах, у взаємодії з населенням і органами державної влади, під час інтерв'ювання і в інших ситуаціях. Допускаємо доцільність і проведення таких заходів, як шефство над інтернатами різних типів, окремими людьми похилого віку та ветеранами, спортивними секціями тощо, в яких молода людина зможе реалізувати турботу про громадян як представник державної установи.

Третій вимір, у координатах якого необхідно досліджувати феномен служіння, породжується потребами молодої людини в самореалізації її індивідуальності, і формат такого служіння можна виразити формулою «„Я” – особистість». При цьому в розуміння категорії „особистість” ми вкладаємо сукупність індивідуальних характеристик людини (цінностей, інтересів, схильностей, переконань тощо), абстрагуючись від національної прив'язки і прив'язки до місця проживання. У такому форматі служіння спрямоване, наприклад, на продовження династії офіцерів, звершення справедливості й закону, розвиток військової науки тощо. Іншими словами – молода людина прагне присвятити себе якійсь справі, яка має для неї певне значення, виходячи з її змісту, важливого для майбутнього офіцера з тих чи інших міркувань. У такому випадку служіння адресовано деякій особистісно значущій ідеї, реалізація якої вимагає досягнення значних результатів у професійній (навчальній) діяльності.

Ідея, яка наповнює служіння особистісним змістом, створює потребу майбутнього офіцера у професійному розвитку, призводить до появи у нього усвідомлених далеких (кінцевий результат) і найближчих (актуальних на окремих етапах) цілей навчання у вищому навчальному закладі. До найближчих цілей може відноситися набуття необхідної фізичної форми, здібностей до професійної комунікації, у тому числі з іноземними колегами, самостійного вирішення побутових проблем тощо. Кожна із зазначених та інших цілей визначає можливість професійної поведінки офіцера в майбутньому, а відтак має виховний

контекст. Відповідно, обов'язковим завданням виховної роботи в навчальному закладі має стати вивчення потреб курсантів і слухачів у фізичному, естетичному, духовному, комунікаційному та іншому розвитку для подальшого створення умов для їх реалізації. А це означає, що в процесі проектування виховної роботи повинен бути передбачений етап діагностики потреб майбутніх офіцерів, за результатами якого будуть визначені її пріоритети та напрями. На підставі особистого досвіду можемо відзначити, що зазначені потреби стосуватимуться питань практичної професійної діяльності, спорту, дозвілля, комунікації, наукової роботи, історії, мистецтва тощо. Нездійснення зазначеного етапу діагностики і, відповідно, ігнорування особистісних потреб курсантів і слухачів буде сприяти зниженню їх мотивації до навчання у навчальному закладі і, як наслідок, до подальшої служби.

Відзначимо, що усі три розглянуті аспекти служіння не існують відособлено, а створюють динамічну єдність. Не може людина, яка прийшла на службу в державні органи, служити лише ідеї реалізації власних інтересів, тому що при цьому порушиться зміст професійної діяльності. З іншого боку, служіння не повинно бути звернено тільки до держави і суспільства, адже втрачається особистісний сенс навчання, що призведе до зниження його якості, прагнення кар'єрного зростання, тобто негативно позначиться на мотивах професійного розвитку, а це означає, що повноцінна реалізація людини стане неможливою. Таким чином, проектування виховної роботи у ВНЗ військового типу має спиратися на принцип системності стосовно формування особистості офіцера, здатного до здійснення служіння різної спрямованості.

Безпосереднє проектування виховної роботи у вищому навчальному закладі військового типу враховує, звичайно, не тільки чинник служіння офіцера, який нами розглянутий, а й необхідність формування у курсантів і слухачів моральних і ділових якостей, загальної і професійної культури тощо. Однак, вважаємо, що саме цей чинник може вважатися засадничим, оскільки здатність і мотивація до служіння безпосередньо корелюють з різними особистісними якостями майбутнього офіцера. Молода людина хоче і може служити державі та суспільству, якщо вона патріотична, любить свою національну культуру, поважає працю представників своєї професії. Немислиме успішне служіння без якісної фізичної підготовки людини, її готовності до виконання професійних завдань, здатності гідно нести звання офіцера в принципі. Тому, вважаємо, що в основу проектування виховної роботи повинна бути закладена саме парадигма служіння. І формування особистості майбутнього офіцера має відбуватися з позицій його підготовки до служіння. Вже виходячи з цього, виховна робота повинна розбиватися на етапи, окремі напрями, передбачати створення програм виховання на рівні навчального закладу, факультетів, курсів, кафедр тощо.

**Висновки.** Таким чином, у ході нашого дослідження вивчено феномен служіння офіцера у трьох функціонально-професійних системах («„Я” – суспільство», «„Я” – держава» і «„Я” – особистість<sup>2</sup>»), обґрунтовано необхідність врахування чинника служіння офіцера при проектуванні виховної роботи у вищому навчальному закладі військового типу, розкрито особливості врахування компонентів служіння у виховному процесі з прикладами виховних заходів. Отримані результати дозволяють в подальшому вивчити питання створення програм і технологій виховної роботи, в основу яких буде покладено парадигму служіння офіцера.

#### Список використаної літератури

1. Сопочкин А. И. Педагогические условия нравственного формирования личности курсантов военного вуза : дис... канд. пед. наук : 13.00.06 «Теория и методика воспитания (по направлениям и сферам деятельности)» / А. И. Сопочкин. – Челябинск, 1998. – 211 с.
2. Щеглов А. Ф. Фактор семьи в процессе нравственного формирования личности будущих офицеров : дис... канд. филол. наук : 09.00.11 «Социальная философия» / А. Ф. Щеглов. – Омск, 2004. – 186 с.
3. Гожиков В. Я. Организационно-педагогические условия государственно-патриотического воспитания будущего офицера : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (по областям и уровням образования)» / В. Я. Гожиков. – Кострома, 2001. – 203 с.
4. Евстропов Е. С. Моделирование системы патриотического воспитания курсантов высших военно-учебных заведений : дис... канд. пед. наук : 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Е. С. Евстропов. – Новокузнецк, 2005. – 199 с.

5. Мірошніченко В. І. Система патріотичного виховання майбутніх офіцерів-прикордонників : монографія / В. І. Мірошніченко; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2012. – 376 с.
6. Осипова А. В. Нравственно-патриотическое воспитание обучающихся современных высших военных учебных заведений на основе приоритетно-ориентированного подхода : дис... канд. пед. наук : 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / А. В. Осипова. – Ростов-на-Дону, 2011. – 230 с.
7. Уткин В. Е. Военно-патриотическое воспитание в системе подготовки будущих офицеров в высших военно-учебных заведениях: на опыте частей и подразделений при выполнении служебно-боевых задач : дис... канд. пед. наук : 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / В. Е. Уткин. – Казань, 2000. – 216 с.
8. Левченко С. М. Особистісно орієнтоване виховання майбутніх офіцерів у вищому військовому навчальному закладі : дис... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С. М. Левченко. – Харків, 2003. – 231 с.
9. Ставицький О. М. Теоретичні та методичні засади професійного виховання майбутніх офіцерів-прикордонників : монографія / О. М. Ставицький. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2014. – 463 с.
10. Ленеv Ю. А. Моделирование воспитательного пространства в высшем военно-учебном заведении / Ю. А. Ленеv // Вестник военного университета. – 2008. – № 1 (13). – С. 23–35.
11. Молоканова Е. А. Моделирование воспитательной системы военного вуза : дис... канд. пед. наук : 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Е. А. Молоканова. – Тамбов, 2007. – 207 с.

#### References

1. Sopochnik, A. (1998). *Pedagogical conditions of moral formation of the identity of cadets of military higher education institution* (Ph.D dissertation). Cheliabinsk: Cheliabinsk State University (in Russ.).
2. Scheglov, A. (2004). *The family factor in the course of moral formation of the identity of future officers* (Ph.D dissertation). Omsk: Omsk State Technical University (in Russ.).
3. Gozhikov, V (2001). *Organizationally-pedagogical terms of state-patriotic education of future officer* (Ph.D dissertation). Kostroma: Kostroma State University named after N.A. Nekrasov (in Russ.).
4. Evstropov, E. (2005). *Modeling of system of patriotic education of cadets of the highest military education establishments* (PhD dissertation). Novokuznetsk: Kuzbass state pedagogical academy (in Russ.).
5. Miroshnichenko, V.I. (2012). *System of patriotic education of future border officers-guards*. Khmelnytskyi: Vydavnytstvo NADPSU (in Ukr.).
6. Osipova, A. (2011). *Morally-patriotic education of students of modern highest military educational institutions on the basis of the priority-oriented approach* (PhD dissertation). Rostov-na-Donu: Southern Federal University (in Russ.).
7. Utkin, V. (2000). *Military-patriotic education in system of training of future officers in the highest military schools: on experience of parts and divisions when performing officially-fighting tasks* (PhD dissertation). Kazan: Kazan State Technological University (in Russ.).
8. Levchenko, S. (2003). *The personality oriented education of future officers is in higher military educational establishment* (Ph.D dissertation). Kharkiv: Kharkiv State Pedagogical University named after G.S. Skovoroda (in Ukr.).
9. Stavitskiy, O.M. (2014). *Theoretical and methodical bases of professional education of future border officers-guards*. Khmelnytskyi: Vydavnytstvo NADPSU (in Ukr.).
10. Lenev, Yu. (2008). Modeling of educational space in the highest military education establishment. *Bulletin of Military University*, 1 (13), 23–35 (in Russ.).
11. Molokanova, E. (2007). *Modeling of educational system of military higher education institution* (Ph.D dissertation). Tambov: Tambov State University named after G.R. Derzhavin (in Russ.).

#### KUCHERIAVYI Andrii,

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,  
Principal Researcher of the Office of Scientific Research of Military Education Development Problems of the Center of Strategic Research,  
National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy  
e-mail: ankuchalex@gmail.com

#### THE OFFICER'S SERVICE AS A FACTOR OF PROJECTING OF EDUCATIONAL WORK IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF MILITARY TYPE

**Abstract.** *Introduction. The characteristic feature of professional activity of officers of various departments is service. However, the service is not examined as a factor of projecting of educator work in establishments of preparation of officers and in scientists' works. It is a consequence of an unsolved problem of lack of united conceptual bases of projecting of educational work with future officers of all services and*

departments in general. Moreover, the phenomenon of service of officer, that shows up in different forms, is not studied.

*Purpose.* Research objective is studying of a phenomenon of the officer's service for its further consideration at projecting of educational work in higher educational institutions of military type.

*Methods.* Theoretical analysis, synthesis, comparison, generalization, modeling and forecasting.

*Results.* The future officer has a need to be an integral part of the nation, to take active part in society's life, to provide integrity of the state and work of its institutions, to devote himself to a certain affair. It stipulates a presence of his necessities of service to society, state and personality idea. Thus, the phenomenon of service has to be considered in three relevant systems. The problem of a higher educational institution is satisfaction of the specified necessities by projecting and implementation of educational work. The satisfaction of need of future officer to serve to society can be realized at visit of theaters, the museums, exhibitions, by attraction of cadets to participation in work of groups of amateur performance, the patronage help, meetings with veterans and etc. Service to the state assumes existence of outlook and a way of behavior of the cadet as public servant. These personality characteristics are formed at a visit by the future officer of thematic evenings, conferences, training etc. The satisfaction of individual requirements of cadet's development the causes need of their preliminary studying. The aspects of physical, esthetic, spiritual, communicative development of future officer, etc. are subject to obligatory studying, that is part of educational work. The relevant educational events have various target focus, the contents and terms of realization. Educational work as a result of projecting breaks into stages, the certain directions, assumes creation of programs of education at the levels of educational institution, faculties, courses, departments etc.

*Originality.* For the first time the officer's service is considered as a factor of projecting of educational work in higher educational institutions of military type. Also for the first time service of the officer is considered in the three functionally-professional systems: Me – the society, Me – the state and Me – the personality.

*Conclusion.* In article the phenomenon of officer's service in various functionally-professional systems is studied, ways of the accounting of a factor of service of the officer at projecting of educational work in a higher educational institution of military type are considered and analysed.

**Key words:** service; higher educational institution of military type; education; future officers; necessity; projecting.

Одержано редакцією 08.10.2016  
Прийнято до публікації 12.10.2016